Izhaja vsak dan razen sobot, nedelj in praznikov.

Issued daily except Saturdays, Sundays and Holidays

PROSVETA

GLASILO SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Uredniški in upravniški prostori: 2657 South Lawndale Ave.

Office of Publication: 2657 South Lawndale Ave. Telephone, Rockwell 4904

LETO—YEAR XXXVII | Cena lista je $6.00 | Entered as second-class matter January 16, 1933, at the post-office at Chicago, Illinois, under the Act of Congress of March 3, 1879. | CHICAGO 23, ILL., PETEK, 7. SEPTEMBRA (SEPT. 7), 1945 | Subscription $6.00 Yearly | ŠTEV.—NUMBER 174

Acceptance for mailing at special rate of postage provided for in section 1103, Act of Oct. 3, 1917, authorized on June 4, 1918.

Ameriške oborožene sile zasedle ozemlje med Tokijem in Jokohamo

Enote ameriške divizije zbrane v predmestjih Tokija. Priprave za vkorakanje v japonsko prestolnico dovršene. Čete šeste armade zasedajo otok Kyušu s sodelovanjem bojne mornarice. Osma ameriška armada bo kmalu dokončala okupacijo otoka Honša. Kapitulacija ostankov japonskih sil na otokih grupe Ryukyus se zavlekla. Premier Higaši-Kuni priznal v parlamentu, da sta atomski bombi in vstop Rusije v vojno pospešili kapitulacijo Japonske. Britske in indijske čete vkorakale v Singapor

JOKOHAMA, JAPONSKA, 6. sept.—General **MacArthur, vrhovni poveljnik zavezniških oboroženih sil na Pacifiku, bo prispel v Tokio v soboto ob 6. zjutraj** (danes ob **4. popoldne, čikaški čas), poroča japonska poročevalska agencija Domei.**

Približno **30,000 ameriških vojakov se že nahaja na ozemlju med Tokijem in Jokohamo. Glavni stan osme ameriške armade ostane v Jokohami. Nadaljne enote ameriške armade dospejo tja danes ali jutri, tem pa bodo sledile druge enote, ki bodo zasedle odkazano ozemlje.**

MacArthur je naznanil, da bo okupacijska sila sestojala iz 18 divizij poleg drugih enot, skupaj okrog 400.000 mož. Te sile bodo okupirale japonsko celino in južni del Koreje.

Jokohama, **Japonska,** 6. sept.—Enote prve ameriške oklopne divizije so zbrane v predmestjih Tokija in pripravljene za vkorakanje v japonsko prestolnico. Te bodo okupirale 40 kvadratnih milj japonskega glavnega mesta.

Naznanilo iz glavnega stana generala MacArthurja pravi, da bodo enote oklopne divizije vkorakale v Tokio v soboto (petek, čikaški čas) in prevzele kontrolo. Ali bo MacArthur istočasno premestil svoj glavni stan iz Jokohame v Tokio, ni znano. On je prej naznanil program, ki določa zasego japonskih vojnih industrij in razorožitev japonskih čet. MacArthur je dal razumeti tokijski vladi, da je on gospodar japonskega imperija.

Čete šeste ameriške armade, katere poveljnik je general Krueger, zasedajo otok Kyušu s sodelovanjem enot pete bojne mornarice. Vse japonske letalske in mornarične baze na južni strani otoka so pod kontrolo šeste armade. Okupacija je bila dovršena brez odpora s strani Japoncev, ki so se, kakor vse kaže, udali usodi.

Osma ameriška armada pod poveljstvom generala Eichelbergerja bo kmalu dovršila okupacijo Honša, ki leži severno od Jokohame. General je dejal, da bo potrebna armada do 400,000 mož za okupacijo ostalih japonskih otokov.

Okinawa, 6. sept.—Kapitulacija ostankov japonskih sil na otokih grupe Ryukyus se je zavlekla. Emisarji poveljstva teh sil so dospeli na Okinawo s člani štaba generala Stiwella.

Emisarji so reprezentanti generala Tomišara Nomija in admirala Adaja Kata. Stilwell je naznanil, da bo kapitulacija ostankov japonskih sil podpisana v soboto. General je zavrnil apel japonskih emisarjev, naj se podpis dokumenta o kapitulaciji odloži.

Tokio, 6. sept.—Premier Higaši-Kuni je izjavil v parlamentu, da se je začela japonska pomorska in letalska sila krhati v marcu tega leta in da je v juniju postalo jasno, da je Japonska izgubila vojno. Kritična situacija je nastala v avgustu, ko sta treščili atomski bombi na Hirošimo in Nagasaki in je Rusija napovedala vojno Japonski.

"Japonska je stala pred alternativo," je rekel premier. "Odločiti se je morala za nadaljevanje vojne brez upanja na zmago ali pa za sprejetje zavezniških pogojev v smislu ultimata velike trojice in potsdamske deklaracije. Odločila se je za kapitulacijo, da reši japonska mesta pred popolnim razdejanjem."

Premier je priznal, da se je tok vojne izpremenil takrat, ko so ameriške čete okupirale Guadalcanal. Japonska je potem izgubila Marijanske, Maršalske in druge otoke. Usoden udarec ji je bil zadan z ameriško okupacijo Okinawe in blokado japonske celine. Premier je apeliral na japonsko ljudstvo, naj bo mirno in disciplinirano. Dal je zagotovilo glede restavriranja svobode govora in tiska in da bo vlada nudila vso pomoč vojnim veteranom in civilistom.

Singapor, 6. sept.—Britske in indijske čete so vkorakale v to mesto, glavno trdnjavo vzhodnega imperija Velike Britanije. Japonci so okupirali Singapor 15. februarja l. 1942.

Enote britskega bojnega brodovja so prej dospele v luko. Japonska sila okrog 70,000 vojakov v Singaporu in drugih krajih Malajskega polotoka se je podala. Japonske avtoritete so izpustile vse vojne ujetnike iz taborišč pred izkrcanjem britskih in indijskih čet v Singaporu. Med ujetniki so Angleži, Avstralci, Indijci, Holandci in nekaj Američanov.

Washington, D. C., 6. sept.—Državni department je razkril detajle o mučenju in umorih ameriških vojnih ujetnikov v japonskih taboriščih. Čez 150 ujetnikov so Japonci pognali v tunele v bližini taborišča na otoku Luzonu, jih polili z gasolinom in zažgali. Vsi ujetniki so zgoreli. V drugih taboriščih so Japonci poklali ujetnike. Državni department je zapretil, da bodo vsi oni, ki so odgovorni za masakre ujetnikov, dobili zasluženo kazen.

Dolga okupacija japonskih otokov

Washington, D. C., 6. sept.—Major Thomas A. Mesereau, ki se je udeležil ceremonij v zvezi s podpisom dokumenta o kapitulaciji Japonske na ameriški bojni ladji Missouri v Tokijskem zalivu, je dejal, da bo zavezniška okupacija japonskih otokov trajala morda 20 let. On je bil poveljnik prvega ameriškega bataljona, ki je dospel na letališče Atsugi pri Tokiju. Mesereau je rekel, da ne vidi nobene možnosti za preobrazbo stare japonske generacije, ki se drži zastarelih tradicij. Zavezniki bodo morali prevzeti vzgojo japonskih otrok.

Rusija razpustila obrambni odbor

Moskva, 6. sept. — Sovjetska vlada je razpustila obrambni odbor, ki je vodil ruske vojne napore. Funkcije odbora je prevzel svet ljudskih komisarjev.

Manila postane moderno mesto

Program določa gradnjo novih poslopij

Manila, Filipini, 6. sept. — Louis P. Croft, gradbeni veščak in svetovalec Sergija Osmena, predsednika Filipinov, je dejal, da ima Manila priliko, da postane moderno mesto. Stari del mesta je bil porušen v teku vojnih operacij.

Croft, ki je bil član federalnega odbora v Washingtonu, v čigar področje spadajo narodni parki, je prišel v Manilo l. 1940 na povabilo pokojnega predsednika Manuela Quezona. On je delal na načrtih glede zboljšave mesta v mesecih pred zahrbtnim japonskim napadom na Pearl Harbor. Ko so Japonci okupirali Manilo, je bil ujet s svojo ženo in hčerko vred. Vsi so bili odvedeni v taborišče pri Santo Tomasu, v katerem so se nahajali do osvoboditve.

"Ko je bila bitka za Manilo končana, smo ugtovili, da je bila ta prvi korak v naporih za moderniziranje mesta," je rekel Croft. Skoro polovica starega dela mesta in 80 odstotkov v poslopja vloženega kapitala je bilo uničenih. Upanje je, da bo na podrtinah zgrajeno moderno mesto."

Croft se je izrekel za premestitev vseh industrij v severni del Manile ob reki Pasig in razširjenje ulic. Njegovi načrti določajo gradnjo poslopij in delavskih hiš v bližini pomolov, kakor tudi konstrukcijo novih električnih central in vodovoda. Croft sodi, da se program obnove mesta lahko izvede v desetih letih, če bo filipinska vlada dobila zunanjo pomoč.

Seja zavezniškega sveta na Dunaju

Živilska situacija se zboljšala

Dunaj, 6. sept.—Glavni stan ameriškega generala Marka Clarka je naznanil, da se bodo člani zavezniškega sveta sestali na seji 11. septembra in razpravljali o problemih, ki čakajo rešitve.

Člani zavezniškega sveta so Clark, ruski maršal Ivan Konev, britski general Richard McCreery in francoski general Marie Emile Bethouart. Ti so že prej storili korake za nasičevanje prebivalcev Dunaja in drugih avstrijskih mest. Dunajčani so prvič po štirih mesecih dobili bel kruh.

Poročilo pravi, da se je živilska situacija zboljšala tudi v drugih avstrijskih mestih. Člani zavezniškega sveta bodo vzeli na svoji seji v pretres vprašanje priznanja avstrijske vlade, katere predsednik je socialist dr. Karl Renner. Edino Rusija je doslej priznala to vlado. Velika Britanija, ki ima delavsko vlado, se še vedno obotavlja, prav tako kot Amerika in Francija.

Živilska konferenca Združenih narodov

Ottawa, Kanada, 6. sept.—Tu je bilo naznanjeno, da se bo živilska konferenca Združenih narodov pričela v tem mestu 16. oktobra. Vse države v okviru Združenih narodov bodo poslale delegacije na konferenco.

KONGRESNIKI ZA PREKLIC NABORNEGA ZAKONA

Prostovoljci naj bi tvorili okupacijske armade

TRI DIVIZIJE OSTANEJO DOMA

Washington, D. C., 6. sept.—V kongresu, ki se je sestal v povojnem zasedanju, so se slišale zahteve za takojšen preklic nabornega zakona, razpust nabornih uradov in ustavitev novačenja. Zadevne zakonske načrte so predložili kongresniki Hoffman iz Michigana, Roe iz New Yorka in Smith iz Ohia.

Smith je predlagal, naj obe kongresni zbornici uradno razglasita konec vojne v skupni deklaraciji. On je tudi pozval vojni department, naj pospeši demobilizacijo, da se bo lahko vrnilo domov pol milijona vojakov mesečno.

Kongresni odsek za vojaške zadeve je odobril načrt glede odpusta vojakov, ki služijo več ko dve leti v armadi. Načrt vsebuje provizijo, da se lahko vojaki prijavijo kot prostovoljci za nadaljnjo službo v okupacijskih armadah. Debata o načrtu se bo pričela prihodnji teden.

Senator Thomas, demokrat iz Utaha in načelnik senatnega odseka za vojaške zadeve, je dejal, da se okupacijske armade za Nemčijo in Japonsko lahko rekrutirajo iz prostovoljcev.

Vojni department je preklical odredbo, ki je določala odhod treh pehotnih divizij, katere so se udeležile vojnih operacij proti nemškim silam v Evropi, na Pacifik. Med temi je petindevetdeseta divizija. Vojaki te divizije so protestirali, ko je bilo objavljeno naznanilo, da bodo poslani na Pacifik.

Odredba je bila preklicana na priporočilo generala Douglasa MacArthurja, vrhovnega poveljnika zavezniških okupacijskih sil na Japonskem. Vojni department je naglasil, da preklic odredbe se ne nanaša na one vojake, ki bodo morali nadomestiti vojne veterane na Pacifiku.

Stavka zavrla produkcijo avtomobilov

Protest proti odslovitvi zaupnikov

Detroit, Mich., 6. sept.—Prva večja povojna stavka je zavrla produkcijo avtomobilov. Nastala je v tovarnah Kelsey-Hayes Wheel Co. in Hudson Motor Co. v znak protesta proti odslovitvi unijskih zaupnikov.

Kelsey-Hayes Wheel Co. izdeluje avtna kolesa za Ford Motor Co. Stavko je oklicala krajevna avtna unija. V tej je zavojevanih čez 4500 delavcev.

Uradniki Ford Motor Co. so naznanili odslovitev 26,500 delavcev, ker je bila produkcija Hayes Co. ustavljena. Izjavili so, da bodo nadaljnji delavci odslovljeni, če stavka ne bo kmalu končana.

Čez 6000 delavcev je zastavkalo v tovarnah Hudson Motor Co. v znak simpatije z delovodji, ki so zastavkali zadnji petek, ko jim je kompanija znižala plače.

Ameriške čete ujele nacista Ackermana

Dunaj, 6. sept.—Ameriške čete so ujele nacista Josepha Ackermana v neki hribovski vasi v bližini Solnograda, Avstrija. Ackerman je bil poveljnik brigade Hitlerjevih rujavosrajčnikov v Coblenzu. Član nacijske stranke je postal l. 1925. Ackerman je na listi nemških vojnih zločincev.

Industrije odpuščajo delavce

Posledica preklica vladnih naročil

Los Angeles, Cal., 6. sept.—Prizori, spominjajoči na depresijo, se vidijo v tem in drugih californijskih mestih, odkar so vojne industrije začele odpuščati delavce. Dolge vrste delavcev čakajo pred federalnimi uposlevalnimi uradi.

James G. Bryant, načelnik državne komisije za stabilizacijo uposlitve, je dejal, da so industrije odpustile čez 200,000 delavcev, odkar je vlada preklicala naročila vojnega materiala. Nadaljnjih 100,000 delavcev bo izgubilo zaslužek.

Portland, Ore., 6. sept.—Čez 15,000 delavcev je izgubilo delo v ladjedelnicah po preklicu gradnje novih bojnih ladij in parnikov. Doznava se, da bodo ladjedelnice Kaiser Co. odpustile 36,000 delavcev.

Druge tovarne v Portlandu, ki so bile udeležene v produkciji vojnega materiala, tudi odpuščajo delavce. Samo v enem dnevu se je prijavilo 4000 delavcev za brezposelnostno podporo.

Cleveland, O., 6. sept.—Okrog tisoč delavcev, članov unij ADF in CIO, je piketiralo tovarne Parker Appliance Co. in Fisher Aicraft Co. in branilo starostne pravice, ko sta kompaniji pozvali nekaj delavcev po doslovitvi nazaj na delo.

Matthew DeMoore, predsednik unije strojnikov, je dejal, da je Parker Appliance Co. odslovila delavce, ki so delali deset in več let v njenih tovarnah, obdržala pa delavke, ki so bile uposlene pred enim letom.

Industrije so odpustile čez 70,000 delavcev, ko je vlada preklicala vojna naročila v vsoti $782,000,000. Union Leader, glasilo unij CIO, napoveduje, da se bo število brezposelnih delavcev v Clevelandu zvišalo na 160,000 v prihodnjih tednih.

Svet avtnih unij CIO je pozval governerja Lauscheta, naj skliče izredno zasedanje državne zbornice, da uveljavi amendmente, ki so bili sprejeti v zadnjem zasedanju. Ti določajo zvišanje brezposelnostne podpore od $16 na $21 na teden.

Hillman pozdravlja delavsko zborovanje

London, 6. sept.—Sidney Hillman, predsednik ameriške unije Amalgamated Clothing Workers in načelnik odbora za politično akcijo Kongresa industrijskih organizacij, je pozdravil zborovanje svetovnega kongresa industrijskih unij, ki se prične v Parizu 25. septembra. Dejal je, da bodo na zborovanje prišli reprezentanti 70,000,000 organiziranih delavcev. Na tem bo sprejeta ustava in izvoljeno stalno tajništvo svetovne delavske organizacije.

Churchill ni obiskal italijanskega prestolonaslednika

Rim, 6. sept.—Britsko poslaništvo in italijanska dinastija sta zanikala poročilo, da je bivši premier Winston Churchill obiskal italijanskega prestolonaslednika Umberta zadnjo soboto. Poročilo so objavili skoro vsi rimski listi. To je vsebovalo tudi trditev, da gotovi britski krogi delajo in vodijo kampanjo, da Italija ostane monarhija pod kontrolo savojske dinastije.

Trije ameriški letalci se vrnili

Washington, D. C., 6. sept.—Trije ameriški letalci, ki so se udeležili prvega napada na Tokio 18. aprila l. 1942, so se vrnili domov. Vsi so bili ujetniki v japonskem taborišču. Letalci so Robert L. Hite, Chase J. Nielsen in Jacob D. Shazer. Prvi napad je vodil general James H. Doolitle.

Domače vesti

Na dopustu

Bridgeport, O.—Na vojaškem dopustu so bili zadnje čase po 30 dni sledeči fantje: John Kocjančič, sin Josepha Kocjančiča iz Lansinga, Leopold Gričar, Joseph Strauss in Frank Smrekar. Razen Straussa, ki je bil v Italiji, so vsi prišli iz Nemčije. Iz armade pa je bil odpuščen Andy Gričar, ki se je bojeval na Pacifiku. Na dvatedenskem dopustu je bil tudi Fred Snoy, njegova sestra Margaret, ki je bolničarka v vojaški bolnišnici Crile v Clevelandu, pa je bil doma za par dni.

Iz Clevelanda

Cleveland.—V nedeljo je umrla v bolnišnici Mary Jakša na posledicah možganske kapi. Stara je bila 48 let, doma iz Jesenovic pri Metliki in članica HBZ. Zapušča moža, tri sinove (enega v armadi), hčer in dve sestri, eno v Penni, drugo v St. Josephu, Mo.—Iz japonskega ujetništva je bil osvobojen T/Sgt. Stanley V. Petrich, poročen in sin družine Frank Petrich iz Euclida. Prvotno je bil poročan med pogrešanimi od 22. jun. nad Japonsko. Služil je kot topničar v zračni trdnjavi in baziran na otoku Tinian. Pri letalcih je bil čez dve leti in preko morja od lanskega novembra.—Iz bolnišnice se je povrnil Peter Malovašič iz Collinwooda.—Naglo je zbolela Jennie Brodnik, ki se nahaja doma pod zdravniško oskrbo.

Novi grobovi v Penni

Steelton, Pa.—Dne 26. avg. je tukaj umrla Mary Kraševec, stara 83 let. Zapustila je devet otrok, pet sinov in štiri hčere.—Dne 15. jul. pa je umrla Helen Cernugelj, stara 52 let. Zapustila je tri hčere in pet sinov.

Dairen pod rusko vojaško kontrolo

Ameriška rušilca dospela v luko

Dairen, Mandžurija, 6. sept.—To moderno pristaniščno mesto je pod popolno kontrolo ruskih čet. To dejstvo so ugotovili člani posadk dveh ameriških rušilcev, ki sta priplula v luko. Člani iščejo ameriške vojne ujetnike, med katerimi je več vojaških častnikov, katere so Japonci ujeli na otokih Guam, Wake in Luzon.

Ruske avtoritete so izjavile, da niso našle ameriških ujetnikov v Dairenu. Japonci so jih odvedli v drugi kraj pred rusko okupacijo mesta.

Dairen ni bil poškodovan v vojni. V mestu, v katerem se nahaja okrog 60,000 japonskih civilistov, vihrajo ruske in kitajske zastave. V trgovskem oziru je bil Dairen mrtvo mesto pred rusko okupacijo. Luka se ponaša z modernimi pomoli in drugimi napravami, ki bodo služile Rusiji in Kitajski na podlagi pogodbe prijateljstva, katera je bila nedavno podpisana v Moskvi, ko se je tam mudil T. V. Soong, predsednik kitajske centralne vlade.

Ruski list omenja brezposelnost v Ameriki

Moskva, 6. sept.—List Trud, glasilo ruskih strokovnih unij, omenja, da ameriške vojne industrije odpuščajo delavce in da ima Amerika že veliko armado brezposelnih. List citira poročila ameriških časopisov, da bodo ameriški vojaki, ko se vrnejo v civilno življenje, podžgali konflikt in skušali razbiti delavske organizacije. Trud omenja tudi napovedi, da bo Amerika imela 10,000,000 brezposelnih delavcev v prihodnjem letu.

ZNIŽANJE AMERIŠKE ARMADE V NEMČIJI

Nasičevanje prebivalcev največji problem

MOŽNOST ZDRUŽITVE NEMŠKIH GRUP

Berlin, 6. sept.—Ameriška okupacijska armada v Nemčiji, ki šteje 2,500,000 mož, bo znižana na 400,000 mož v prihodnjem letu, je izjavil general Dwight D. Eisenhower. Celo to število bo znižano pozneje, če bodo Nemci demonstrirali voljo za kooperacijo.

Eisenhower ni hotel razkriti, kako dolgo bo zavezniška okupacija poražene Nemčije trajala. Naglasil je le, da Nemci ne delajo velikih preglavic okupacijskih silam. Poročila, da bodo organizirali podtalne grupe zlasti v južni Nemčiji, so bila brez podlage.

General je na sestanku z reporterji dejal, da je največji problem nasičevanje nemškega ljudstva. Amerika bo morala pošiljati živež v Nemčijo prihodnjo zimo. Eisenhower je naznanil, da namen pomoči ni, da bi se Nemci redili na račun Amerike. Zdravniki so mu povedali, da je za preprečenje bolezni potrebno, da vsaka oseba dobi živila, ki vsebujejo dva tisoč kalorij, dnevno.

Poveljniki zavezniških okupacijskih sil se bodo morali po izjavi Eisenhowerja zediniti o programu nasičevanja Nemcev. Če se ne bodo, bodo Nemci skušali priti v kraje, v katerih so odmerki živil največji.

Eisenhower se je sestal s časnikarji po seji članov zavezniške komisije za kontrolo Nemčije. On je izrazil upanje, da bodo Nemci izvolili svoje uradnike v mestih in podeželskih distriktih to jesen. Dejal je tudi, da vidi možnost združitve nemških grup v splošni organizaciji. Zavezniške avtoritete ne bodo ovirale gibanja, skrbele pa bodo, da se v organizacijo ne vtihotapijo nacijski elementi. Ameriške oblasti bodo podpirale napore v zvezi s formiranjem krajevnih administracij, katere naj bi tvorili izvoljeni uradniki.

Rumunska delegacija dospela v Moskvo

Sedanja vlada bo ostala na krmilu

Moskva, 6. sept.—Delegacija rumunske vlade je dospela v Moskvo, kjer je bila navdušeno sprejeta in pozdravljena. Člani delegacije so izjavili, "da luč prihaja z vzhoda."

Načelnik delegacije je Peter Groza, predsednik rumunske vlade. Z njim so dospeli v Moskvo zunanji minister George Tatarescu in več drugih članov vlade.

Takoj po sprejemnih ceremonijah so odpotovali v Kremlin, kjer so se sestali s premierjem Stalinom in zunanjim komisarjem Molotovom. Pred odhodom delegacije v Moskvo je bil v Bukarešti objavljen komunike s trditvijo, "da je nastala kritična faza v konfliktu med rumunsko vlado in opozicijo."

Voditelja opozicije sta Juliu Maniu in Konstantin Bratianu, ki sta nedavno resignirala kot člana vlade. Komunike naglaša, da bo sedanja rumunska vlada ostala na krmilu, čeprav sta Velika Britanija in Amerika naznanili, da je ne bosta priznali.

PROSVETA
THE ENLIGHTENMENT

GLASILO IN LASTNINA SLOVENSKE NARODNE PODPORNE JEDNOTE

Organ of and published by Slovene National Benefit Society

Naročnina za Združene države (izven Chicaga) in Kanado $6.00 na leto, $3.00 za pol leta, $1.50 za četrt leta; za Chicago in okolico Cook Co., $7.50 za celo leto, $3.75 za pol leta; za inozemstvo $9.00.

Subscription rates: for the United States (except Chicago) and Canada $6.00 per year. Chicago and Cook County $7.50 per year, foreign countries $9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenaročenih člankov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (črtice, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštnino.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA
2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

138

Datum v oklepaju na primer (August 31, 1945), poleg vašega imena na naslovu pomeni, da vam je s tem datumom potekla naročnina. Ponovite jo pravočasno, da se vam list ne ustavi.

Kongres v novem zasedanju

Prošlo sredo je kongres pričel s svojim jesenskim zasedanjem. S počitnic se je vrnil mesec dni prej kot je prvotno nameraval. Počitnice si je skrajšal radi nujnih notranjih problemov, katere je v zadnjem zasedanju in tudi prej popolnoma zanemaril in potisnil na stran. Ti problemi zdaj ne morejo več čakati, ako vlada neče prepustiti deželo svojemu lastnemu toku, to je brez krmila in brez krmarja. V tem primeru bi državna ladja sigurno nasedla na ostre čeri in se potopila v splošni anarhiji "svobodnega" podjetništva—kakor se je pod Hooverjem.

Sicer ni veliko upanja, da bo sedanji kongres kos svoji nalogi. In kos ne bo svoji nalogi vsled tega, ker so kongresniki in senatorji z administracijo vred v pretežni večini konservativni ali celo reakcionarni pripadniki "free enterpriza." Na drugi strani pa dežela stoji pred perečimi notranjimi problemi, katere bi bil zmožen reševati le delavsko in izrazito ljudsko orientiran kongres. Toda že vnaprej vemo, da sedanji kongres ne bo reševal teh problemov s stališča **ljudskih interesov,** marveč le s stališča konservativnih "free enterprizerjev."

V resnici se bo sedaj pokazalo, kako velikega ali majhnega pomena je bila tista "velika delavska" zmaga pri volitvah lanskega novembra. Pokazalo se bo sedaj, ko se bo moral kongres pečati z notranjimi problemi, katere je do zdaj odrival na stran. Ta preizkušnja bo boljše merilo kot pa je zunanja politika. V zunanji politiki je bilo namreč več burbonskih kongresnikov in senatorjev obeh kapitalističnih strank zelo "liberalnih," kajti lažje je izganjati hudiča pri daljnih sosedih kot pa v domači hiši. In v obeh zbornicah kongresa je precej političnih dvoživk, ki so bili zadnja leta v zunanji politiki "liberalni," v domači, notranji politiki pa reakcionarni.

* * *

Kakšni so notranji problemi, s katerimi se bo moral pečati kongres? Zapopadeni so več ali manj v legislativnem programu CIO, katerega je zadnjič predložil kongresu Philip Murray. Sličen program zagovarja tudi ADF, kakor tudi železničarske bratovščine. Vsled tega se lahko reče, da legislativni program CIO predstavlja zahteve vsega organiziranega delavstva. Ta program vsebuje sledeče točke:

1) Sprejetje Murray-Wagnerjevega predloga za polno uposlenost na podlagi deklaracije, da ima vsak delavec pravico do dela in poštenega zaslužka.

2) Sprejetje Kilgore-Forandovega predloga za izboljšanje brezposelnostne podpore. Po tem predlogu bi se zvišala ta podpora do $25 na teden v vseh državah in plačevala do 26 tednov na leto.

3) Sprejetje Pepperjevega dodatka k mezdnemu zakonu, po katerem bi se zvišala minimalna plača od 40 do 65 centov na uro.

4) Sprejetje Wagner-Murray-Dingellovega osnutka za izboljšanje socialne zaščite in ustanovitev novega sistema splošnega zdravstvenega zavarovanja za vso bolniško in zdravniško oskrbo.

5) Sprejetje predloga za ustanovitev vladne komisije za odpravo diskriminacije pri uposlevanju (Fair Employment Practices Act).

6) Izboljšanje veteranske zakonodaje.

7) Uvedenje novega davčnega sistema, s katerim naj bi se razbremenili slabo plačani delavci in pritegnil "leni" denar v zdravo gospodarsko cirkulacijo.

8) Sprejetje federalnega zakona za odpravo volilnega davka.

9) Takojšnja akcija za velikopotezna javna dela—gradnja cest, šol, bolnišnic, stanovanj in gospodarska rehabilitacija velike Missourske doline na sličen način kot vlada razvija Tennesseeško dolino skozi TVA (Tennessee Valley Authority). Za razvoj Missourske doline naj bi kongres ustanovil MVA (Missouri Valley Authority).

* * *

K temu programu CIO in organiziranega delavstva je treba dodati še točko o reorganiziranju vsega kongresnega ustroja. Zakon za reorganiziranje kongresa pripravlja skupni odsek obeh zbornic, kateremu načeluje senator La Follette iz Wisconsina.

Vprašanje je, koliko bo ta program organiziranega delavstva postal meso in kri. Ako bi delovno ljudstvo imelo svojo lastno stranko, slično kot jo ima delavstvo v Angliji, v Franciji, na Švedskem in kakršne se bodo v bližnji bodočnosti razvile tudi v drugih evropskih deželah, ali pa kakršno imajo v Novi Zelandiji in Avstraliji, ali kakršna se zadnja leta razvija tudi v Kanadi, potem bi bili dobri izgledi, da bi vse navedene točke postale zakoni v izboljšani obliki.

Toda ker ameriško delavstvo še ni ustanovilo in razvilo svoje lastne masne stranke, je malo izgledov, da bo legislativni program CIO postal meso in kri. In to kljub temu, da ta program ne predstavlja nobenega radikalizma, marveč le zelo potrebne reforme. V resnici je to minimalni program, katerega potrebuje dežela na vsej črti, ako se neče povrniti v enake ali pa še slabše gospodarske in socialne razmere kot so vladale v desetletju pred vojno. In ker ameriško delavstvo nima svoje lastne masne stranke in svojih zastopnikov v kongresu, je prisiljeno, da pritiska pismeno in z lobiranjem na tako zvane "ljudske" zastopnike. Ampak tem "ljudskim" zastopnikom so ljudski interesi v pretežni večini—**španska** vas. To bo trajalo tako dolgo, dokler si delavstvo ne **zgradi** svoje lastne masne stranke.

Glasovi iz naselbin

OPIS POTOVANJA PO ZAPADU

II.

Euclid, O.—Vlak ni bil dolg, vzlic temu pa je počasi in s težavo sopihal po slemenih gor, skozi katere smo se vozili. Skoraj neverjetno je, kaj more človeški razum in roke ustvariti! Enotirna železnica se vije okrog gore kakor kača. Ko sem pogledala skozi okno v dolino, me je spreletela misel, kaj če se bi sedaj kaj pripetilo? Take misli sem pregnala s tem, da sem ugotovila, da nisem sama v vlaku.

Medtem se je nam prikazovala priroda v vseh mogočih oblikah, kakor na platnu, ko sediš v kinu, samo mnogo lepše! Pred očmi so se pojavili mali hribi in na njih pasoča se čreda krav, potem zopet večji hribi in nato zadaj nekje snežniki.

Vse skozi sem uživala lepoto narave in bi se je menda nikdar ne naveličala. Peljali smo se tudi skozi zgornji del Idaha in potem smo kmalu dospeli v Spokane. Ko smo se pripeljali v državo Washington, nas je objela lepa ravnina, bogata polja in lepi vrtovi. Človeku se nekaj kar odvali od srca, ko zopet vidi vse obljudeno.

V Spokane sva se pripeljali dne 18. junija ob osmih zvečer. V tujem mestu človek na prvi pogled res ne ve, kam bi se obrnil. Najprvo sva poizvedeli, kdaj odpelje vlak proti državi Oregon. Povedali so nama, da odpelje še isti večer, in sicer iz druge postaje na Washington st. Bili sva utrujeni od dolge vožnje, zato sva najprvo zavili v hotel in najeli sobo. Seveda, potrebno je bilo pošteno očistiti se in najesti, nato pa k počitku. Ker sva bili dve ženski brez moškega varstva v tujem hotelu, sva se zabarikadirali kakor v starih časih pred Turki.

Drugi dan greva po mestu in si ogledava nekaj trgovin. Na moje veliko začudenje je bilo v trgovinah vse polno mesa, vsake vrste sira in raznega sadja, prav tako kot pred vojno. Vse si lahko kupil, samo da si imel pointe in denar!

Mesto je majhno, toda zelo lepo in človek bi ga prehodil v nekaj urah. Videti je bilo tudi zelo veliko vojakov. Zvečer sva nesli najino prtljago na postajo in ker sva imeli več kakor uro časa, sva šli malo na sprehod. Ustavili sva se na mostu. Med mestom in postajo namreč teče reka. Kako se imenuje, mi ni znano.

Ko nekaj časa stojiva in gledava v vodo, pride blizu naju vojak in se nama pridruži. Že poprej se mi je zdelo, da je prisluškoval najini govorici. Pozdravil naju je s hallo in vprašal, če razumeva slovansko. Odgovorila sem mu, da sva Slovenki. Nato nama je povedal, da se mu je zdelo takoj, ko naju je videl na postaji, da sva Jugoslovanki, kajti hčerka je zelo podobna njegovi sestri. Povedal nam je tudi, da sva midve prvi Slovanki, ki jih je srečal po treh letih in pol, katere je prebil v vojni na Pacifiku.

Vojak je bil vesel, da je zopet stopil na ameriška tla in povedal je mnogo zanimivih stvari. Ali kmalu je prišel čas odhoda in smo se poslovili ter odpeljali vsak v svojo stran. On je bil srbskih staršev in doma nekje iz Michigana.

Iz Spokana smo se odpeljali zvečer in tako nisem mogla videti ničesar. Vožnja je bila skozi zelo udobna in prostora tudi dosti. V Vancouver, Wash., smo se pripeljali 20. junija ob pol desetih. Na tej postaji izstopiva, ker sva bili namenjeni, da obiščeva prijateljico v bližnjem Ridgefieldu, katera je pred nekaj leti živela v Clevelandu, zdaj pa ima veliko posestvo v drži Washingtonu.

Najela sem izvoščka, da naju zapelje do pisarne Western Union, iz katere sem poslala prijateljici telegram. Čez nekaj ur sta že prišla moja prijateljica in njen mož po naju z avtomobilom. Sledilo je veselo svidenje.

Na poti proti domu nas je mož zapeljal v ladjedelnico, kjer je on zaposlen, in postregel nas v kafeteriji s sladoledom. Med drugim je povedal, da ni bilo tam pred vojno nobenega življenja, sedaj pa dela v Kaiserjevi ladjedelnici čez 6000 delavcev. Vlada je postavila v bližini mnogo hiš za belce in črnce.

Nato smo se odpeljali na njihov dom, kateri je oddaljen od mesta samo 17 milj, tako da meščani lahko pridejo kupit njihove pridelke.

Ko sva se s hčerko nahajali tam, so bile prav zrele rdeče jagode in drugo jutro smo jih šle nabirat, ob deveti uri pa je že prišla ženska in jih odpeljala.

V državi Washingtonu mi je zelo ugajalo. Lega zemlje je taka kot pri nas na Gorenjskem in tudi zrak je tako svež. Podnevi sije toplo solnce, zvečer, ko greš k počitku, pa se moraš odeti, da te ne zebe. Raste vse jako lepo; ponekod imajo posajenih največ jagod, malin in lešnikov, po nekaterih krajih pa nepregledne vrste samih jabolk in drugega sadja. Ljudje se precej naseljujejo v te kraje, zlasti oni, katere veseli poljedelstvo.

Mož moje prijateljice nas je peljal v zadrugo, kjer kupujejo kmetje svoje potrebščine, ob koncu leta pa si razdelijo dividende med seboj. Kdor več kupi med letom, več dobi nazaj ob koncu leta.

Peljal nas je tudi v njihovo mlekarno, da sva videli, kako delajo sir. Imeli so narejenega sira za poln železniški voz: nekaj za civilno prebivalstvo, nekaj pa za vojake. Sama pri sebi sem si mislila, kako bi mi prav prišel, če bi ga imela samo en kolač, toda kaj ko delajo sitnosti ti presneti pointi! No, v mlekarni se nisem dolgo mudila, ker so se mi preveč sline cedile po siru, ha-ha!

(Dalje prihodnjič)

Mary Dodič.

NA ZNANJE ČLANSTVU DRUŠTVA 16 SNPJ

Milwaukee, Wis. — Vojne je konec! Razumljivo, družine, katerih sinovi so se že povrnili domov, so zelo vesele. Mnogi vojaki pa so na poti proti domu, dočim jih bo veliko število še nadalje ostalo pri vojakih, da bodo kot stražniki vzdrževali mir v tujih deželah.

Tisti vojaki, ki so se bojevali na evropskih bojiščih in na otokih na Pacifiku, ali pa bili v ujetništvu, so videli veliko in prenesli dosti gorja. Dobro, da so ostali pri življenju. Gotovo, da nam bodo imeli marsikaj zanimivega povedati in mi jih bomo radi poslušali.

Od društva Sloge 16 SNPJ jih je bilo 31 pri vojakih. Dva mlada člana pa smo izgubili v vojni. To sta J. Delija in J. Zemljan. Bodi jima lahka tuja zemlja!

Sklep društva 16 SNPJ je bil, da ne priredimo nobene veselice, dokler traja vojna in se ne povrnejo člani-vojaki domov, potem pa bomo priredili zabavo njim v počast.

Društvo Sloga je prekoračilo 40 let, odkar je bilo ustanovljeno. V jednoto je bilo sprejeto 4. januarja l. 1905. Ob ustanovitvi je štelo devet članov, ki pa so že vsi mrtvi. Člani in članice, ako hočete proslaviti 40-letnico društva št. 16 SNPJ, pridite na sejo dne 11. septembra, to je drugi torek v mesecu. Seja se bo vršila v običajnem prostoru na vogalu 8. ceste in National ave.

Na tej seji bomo lahko ukrenili vse najboljše in kar je v naši moči. Kakor vidite naše društvo posluje že nad 40 let, torej člani nismo več tako mladi. Da pa ne bi kateri mislil, da je že prestar za zabavo, se bomo pa pomešali z mladimi, kajti oni so tudi veseli, ako se skupaj zabavamo. (Dospelo prepozno za objavo v sredini številki.—Ured.)

Frank Perko, tajnik.

POIZVEDOVANJE ZA JUGOSLOVANI

New York, N. Y.—Delegat jugoslovanske vlade pri Rdečem križu je prejel sledeča imena Jugoslovanov, za katerimi poizvedujejo sorodniki:

Apceric Luka—išče ga Nikola Bousolc-Kresic, Egipt; Bacic Sam—išče ga Zlata Zeller, Zagreb; Barariovic Sime—išče ga T. Bojras, Egipt; Bezic Miroslav—išče ga Marija Perkovic, Split; Bercic Franz—išče ga Johan Bercic, POW, Camp Howze; Julika Bulat, nekje v Penni—išče jo Klickovic N., Francija; Bojras Vice—išče ga Tona Bajras, Egipt; Ercegovic Marin, W. Va. (?)—išče ga Roza Radic; Gaspar Franc, Chicago, Ill. (?)—išče ga Resitar Pera, Egipt; Gobic Dragutin—išče ga Franica Gobic, Kukljica; Jovic Dusan—išče ga dr. Milan Jovic, Jugoslavija; Junakovic Joso, sin Grgusa—išče ga ing. Frane Junakovic, Firenca; Juskevic Igor—išče ga Angelina Juškevic, Jugoslavija; Miler Josef—išče ga Goan Plesko; Mise Ignacija—išče jo Tona Visic, Egipt; Miletic Krsta—išče ga Vojislav Miletic, POW, Nemčija; Neuwirth Sophie—išče jo Karolina Jeick, Belgrad; Padovan Katarina, San Franc. (?)—išče jo Padovan Edward, Dubrovnik; Pazarun Stjepan—išče ga Bozica Pazarun, Egipt; Pekarovic Paja-Milenko—išče ga I.C.R.C.; Potkrajac Dragisa—išče jo Potkrajac Mile, POW, Nemčija; Skerby Maria, Camden, N. J. (?)—išče jo Katerina Skerberg, Alexandria; Ujdur Miho, Rosemont, Cal. (?)—išče ga Sutic Jele, Cairo, Egipt; Volk Viktor—išče ga Josip Kambic, Metlika.

Kdor bi vedel za katerega zgoraj navedenih Jugoslovanov, naj sporoči na sledeč naslov: Yugoslav Delegate to the Red Cross, 745 Fifth Avenue, New York 22, N. Y.

Delegat pri Rdečem križu.

USTANOVIMO ZADRUŽNO PRODAJALNO V MILWAUKEEJU!

Milwaukee, Wis. — Dandanes veliko čitamo v delavskih listih, posebno v Prosveti, o zadružništvu, katero zadnje čase raste v Zedinjenih državah tako hitro kot gobe po dežju.

Kaj pa mi, milwauški Slovenci? Ali ne bi lahko posnemali one slovenske naselbine in druge narode, ki že imajo zadružne prodajalne? Ali bomo res nadaljevali s spanjem pravičnega? Samo pomislimo, kako lepo napredujejo one zadružne prodajalne, ki že obstojajo. Prav tako bi lahko napredovale zadruge tudi v Milwaukeeju, ako bi jih imeli!

Milwauški Slovenci smo prav taki kakor drugi, namreč mi prav tako kot drugi potrebujemo hrane in drugih sredstev za življenski obstanek. Vse potrebščine moramo kupovati v privatnih trgovinah in zanje precej draže plačevati kot bi plačali, če bi imeli svojo zadružno trgovino.

V zemljo je treba vsaditi seme ali pa malo drevesce, ki polagoma zraste v veliko drevo. Res je, da je težko zainteresirati večjo skupino ljudi, da bi začeli zadružništvo na obširni podlagi, kajti ljudje so različnega mišljenja in nekateri so še vedno prestrašeni radi prejšnjih zadrug, katere so radi nesposobnosti vodstva propadle. Kaj takega se sedaj ne bi moglo zgoditi, kajti dobili bi potrebne informacije že od obstoječih zadrug, katere bi nam šle gotovo na roke v vseh ozirih.

Torej apeliram na milwauške Slovence, ki se zavedajo pomena zadružne trgovine, da bi storili potrebne korake in ustanovili zadružno prodajalno.

Joseph Ule.

SPOMINI IN DOŽIVLJAJI

Piše **Andrej Godec**

Scottdale, Pa.—Tisto zimo, ko sem delal v premogovniku, so pričeli mirnski trgovci in krčmarji navijati cene in kadar smo dobili plačo, so na nas opozarali, h kateremu bomo šli in mu dali kaj skupiti. Če smo patronizirali tega, je bil drugi jezen in obratno.

Ko sem uvidel, da ne bom imel poštenega zaslužka, da bi vsaj za silo preživel sebe ni družino, sem se odločil povrniti se v Ameriko. Ko je o moji nameri zvedel delovodja na dnevnem šihtu, ki se je pisal Toni Žganjar, doma iz Brezovšč pri Mirni, me je pričel nagovarjati, naj ostanem in mi bo dala družba v kratkem delo za nočnega delovodjo, in sicer zato, ker sem tiste čase obvladal še dobro nemščino.

Povedal sem mu, da iz te moke ne bo kruha, ker imam že vse pripravljeno za odhod. In tako sem se meseca oktobra l. 1912 poslovil od moje žene in dveh otrok. To pot sem se ukrcal na ladjo v Trstu. Pozabil sem ime parnika, pozabil pa ne bom nikoli tiste vožnje, ki ni bila nič kaj prijetna.

Nekaj dni ni bilo nudo, razen da smo čisto po polževo lezli naprej, kajti parnik se je ustavil skoro v vsakem pristanišču in stal ves dan, da so naložili razne stvari. Slednjič je bil tako naložen, da je bil precej globoko pogreznjen v vodo.

Tudi potnikov je bilo veliko in parnik je bil tako natrpan, da se skoro nismo mogli umikati drug drugemu. Pomešane so bile razne narodnosti in če je človek poslušal njih govorico, se mu je zdelo, da se je znašel v Babilonu. In ker je nas bilo veliko, je vzelo dolgo časa preden smo prišli na vrsto za hrano. Nekega dne je prišlo tako daleč, da sta se dva potnika, ki sta se prerivala za hrano, spopadla z odprtima nožema. Prišlo bi do nesreče, ako ju nu bi takoj naskočili mornarji in zaprli.

Radi prerivanja za hrano je kapitan uvedel nov sistem; na vsakih pet oseb so izdali posebne karte za hrano in pijačo. Tako smo se porazdelili v skupine. Vsak je gledal, da je poiskal kakšne znance ali prijatelje, da je z njimi tvoril skupino petih oseb. Meni ni bilo treba iskati znancev, ker moja družba je štela pet oseb, in sicer poleg mene neki rojak iz Mokronoga in tri ženske z Dolenjskega, ki so šle v Ameriki k svojim možem.

Od vsakih peterih v skupini smo dva dobila karte, eden za hrano, drugi pa za pijačo in tako je eden izmed nas hodil po pijačo, drugi pa po hrano. Vsaka skupina se je morala strogo držati predpisanih sedežev. Ta razpodelitev je bila bolja in pehanje se je prenehalo.

Približno teden dni po tem incidentu, ko smo bili že na širokem oceanu, je nastal velik vihar in mislili smo, da se bo parnik prelomil na dvoje. Ladja se je zibala na ogromnih valovih kakor orehova lupina. Potniki so bili zelo zbegani in se bali najhujšega, mornarji pa so nas tolažili, češ, da ne bo nudega, samo od tedaj naprej bomo vsi bolni. In res, drugi dan jih že polovico ni prišlo v jedilnico, ker so vse križem ležali, stokali in čez metali.

Tudi moje tri sopotnice so zbolele, dočim sva bila z rojakom Mokronogčanom zdrava kot ribi ter jedla in pila za pet oseb. Vsak dan sva bila pijana, čeravno ni bilo tisto črno vino posebno močno.

Končno pa so se vremenski bogovi le umirili in posijalo je zlato sonce, nakar so potniki zopet oživeli in pričeli prihajati na krov. Ko pa sem se drugi dan šetal po krovu, sem opazil na mnogih potnikih veliko debelih uši, ki so lazile po njih hrbtih ter imele marogaste porte po sebi kot orožniki po hlačah.

Po strašni 21-dnevni vožnji smo se končno privlekli mimo ameriške Svobode v newyorško pristanišče. Tam so nas zadržali en dan, zvečer pa sem se z vlakom odpeljal naprej in tako sem dospel 1. novembra l. 1912 v Connellsville, Pa. Tam sem izstopil iz vlaka in najprvo kupil par novih čevljev, kajti predno sem odpotoval iz stare domovine, sem kupil par čevljev pri trgovcu Ivanu Šmalcu na Mirni, kateri je čevlje tako hvalil kot bereč svojo malho, toda na potovanju so se popolnoma raztrgale, da me je bilo sram s takimi čevlji.

Za čevlje sem plačal v Connellsvillu pet dolarjev, nato pa

(Dalje na 3. strani)

Newyorški župan Fiorello H. LaGuardia podpisuje peticijo mornarske unije, katera pritiska na vojni delavski odbor, da zviša minimalno plačo mornarjev na 55c na uro. Ob tej priliki je LaGuardia dejal, da je naklonjen ustanovitvi sistema letnih plač za vse delavce, uključivši mornarje. Agitacijo za letne plače vodi CIO.

Japonski general Toraširo Kawabe (v sredini) prejema v Manili kapitulacijske pogoje od generala Richarda Sutherlanda, MacArthurjevega pobočnika.

današnjih glavnih alogah Jugoslavije

Edvard Kardelj

III.

4. Vso našo aktivnost pri obnovi dežele zavirajo in ji delajo ave ostanki starega aparata, starih birokratičnih oblik, starih činov mišljenja. Ni dvoma, zelo mnogo starega moremo in oramo sprejeti, zelo mnogo se moremo in moramo naučiti. da potrebno je razumeti, da so se pri nas dogodile take velike remembe v strukturi oblasti v pogledu federativne ureve, da stari uradnik, če se mu lno ne pomaga in če se ga k dan ne kontrolira, ne more pravilno vršiti svojih danjih nalog.

Z ozirom na to delajo naši ditelji veliko napako, ko prečajo uradnikom, da vodijo n, kjer bi morali voditi oni ni. A v prvi vrsti je treba umeti, da uprava našega godarstva ni uradniški posel, nveč skozi in skozi politična loga. Samo tisti naši vodite- ki to razumejo, ne bodo podjevali naše gospodarske na- e.

5. Ena od največjih slabosti e borbe za obnovo dežele je stvo, da mnogi organi in cevodstva Narodno osvobodilne nte čestokrat smatrajo, da je podarstvo stvar, ki se njih tiče, da je z odloki raznih podarskih poverjeništev že opravljeno, čim so natisnje- v časopisih in da je konec sa treba, da se z gospodarom bavijo ljudje, "ki so za posel določeni."

Med tem pa gre za obnovo in radnjo naše domovine, gre to, da se našim ljudskim množicam ustvari človeka vre- življenje, gre konec konca to, da se utrdi demokratična rodna oblast. Ali more biti, zirom na to, kdo, ki se ga rašanje naše gospodarske obe ne tiče? A kako se ta rašanja šele ne bi tikala Nano osvobodilne fronte!

i vprašanja, ki bi ga Narodosvobodilna fronta mogla pustiti samo izvrševanju OLA, narodnih svetov ali nano osvobodilnih odborov ali emznih komisij. Vsak odali odredbo, vsak sklep, vsak iv, ki ga izdajo organi naše asti, mora Narodno osvobona fronta prenesti v množice. ivisti Narodno osvobodilne nte morajo pred ljudskimi množicami oživiti mrtve parafe odlokov, jih razjasnjevati, načiti in odpirati perspek- Vsak važnejši odlok navrhovnih, centralnih in feralnih oblasti se mora spreniti po iniciativi organizacij rodno osvobodilne fronte v šno ljudsko kampanjo, v mnovanje, v še trdnejše zbije ljudskih množic okoli nademokratične oblasti.

6. Hkrati je potrebno ustva- pogoje za razvijanje zdrave konstruktivne kritike in konle od spodaj.

"Ne smete se odrekati,"—je el tovariš Tito v svojem gora na prvem protifašističnem ngu srbskih žena—"kritike, vidite, da stvar ni dobra. rava konstruktivna kritika ko samo pomaga. In tisti, erega se tiče, če je pošten, se bo jezil, temveč mu bo kaet, da bo pravilno delal in ni narodno stvar. Tisti, ki zdrava narodna kritika žali, naš prijatelj, to ni narodni jatelj, to je sovražnik naa."

Res, zaradi tega je zdrava tika in kontrola od spodaj močnejše orožje demokrane, resnične ljudske oblasti. ka kritika bo pokazala vse, je nezdravo in trhlo v naaparatu. Kritiko ljudskih množic je treba poslušati in se njej ravnati. Med tem pa voditelji ne smejo biti obljivi za kritiko ljudskih mnotemveč morajo biti sami do e neusmiljeni, kontrolirati rajo sami sebe, naučiti se rajo spoznavati svoje lastne pake in jih hitro odstranjeti.

Kritika in samokritika ter ntrola od spodaj, to je najkovitejše orožje proti vsem odljivim pojavom v našem aratu in pri našem delu.

7. Z druge strani je potrebno vršati budnost do aktivnosti vrašnika na gospodarskem področju. Prav tu bo zdrava tika od spodaj največ pomagala. Najenergičneje je treba udariti po špekulantih, saboterjih in vseh tistih, ki poizkušajo ovirati obnovitveni proces.

8. Potrebno je pospešiti tempo naše obnove. Še vedno je za mnoge naše voditelje značilna nerazumljiva počasnost pri delu. Oni se boje odgovornosti, kadar je govor o odlokih, obtičijo pred vsako težavo, ne kažejo dovolj iniciative pri premagovanju težav. Njim morajo biti vzgled ruski delavci, ki so evakuirali tovarne na zapadu, jih postavili na tračnice sredi sibirske stepe ter pričeli tam delati, ne da bi čakali, da se napravi streha nad njihovimi glavami. Mi smo danes v položaju, v katerem moremo in moramo delati tisto, kar je nemogoče, če se zavestno lotimo posla, če ne štedimo svojih moči in ako do skrajnosti razvijamo iniciativo ljudskih množic.

9. Toda pri tem je treba rešiti še eno nalogo! Mnogo bolj se je treba brigati za zboljšanje materialnih pogojev naših delavcev in nameščencev v tovarnah, na poljih, v uradih. Naravno je, da so težave ogromne. Naši delavci se tega zavedajo in ne zahtevajo zase ničesar, kar je nemogoče. Treba pa je storiti vse, kar je mogoče. Z iniciativo samih delavcev, s pomočjo zadrug in sindikatov, bi se brezpogojno moglo vsaj do neke mere popraviti materialno stanje naših delavnih množic.

To so torej nekatere od glavnih slabosti in napak, ki jih je treba brezpogojno odstraniti, če hočemo izpolniti poglavitno nalogo v našem zaledju. Treba je storiti vse, da ne bo naša fronta dela in obnove zaostajala za fronto, na kateri borci naše Narodno osvobodilne vojske Jugoslavije branijo svobodo in bodočnost naših narodov in naših delavnih množic. Tudi na našem gospodarskem bojišču se bije danes težka, toda odločilna bitka. Sovražnik je močan. To so ruševine in opustošenja, ki nam jih je zapustil okupator, to so ruševine agenture v naši deželi, ki hočejo te ruševine in ta opustošenja izkoristiti za zrušenje oblasti resničnih ljudskih demokratičnih sil.

Proti temu sovražniku se je treba boriti z istim junaštvom in požrtvovalnostjo, s kakršno se bore naši borci na fronti. Treba je populizirati junake dela, slaviti delo, ker zasluži slavo in spoštovanje, treba je razviti delavsko tekmovanje od tovarne do tovarne, od ustanove do ustanove, od polja do polja, od vasi do vasi, treba je razviti splošno narodni delavni polet, za sebe za svojo lastno hišo, za lepšo bodočnost. Našim delavnim množicam je treba neprestano odkrivati perspektivo, potek srečnejši bodočnosti in njihovo vlogo, vlogo njihovega sedanjega dela in sedanjega trpljenja pri izgradnji njihove bodoče sreče.

Toda ni dovolj samo junaštvo in požrtvovalnost. Treba se je naučiti misliti in delati z živim smislom za organizacijo, za sistem, za načrtno aktivnost. Treba je znati varčevati z našimi materialnimi viri in sredstvi, treba je znati izkoristiti vse možnosti in vsa sredstva, vse do raznih odpadkov, starega železja itd. Še mnogo je pri nas razmetanih, raztresenih sredstev. Treba jih je zbrati, treba je vzbuditi iniciativo množic za to zbiranje. Pri nas ne sme nič propasti, kar bi moglo služiti naši produkciji.

To so naloge, ki jih moramo brezpogojno rešiti. Ne samo naši borci na fronti, ne samo neposredne potrebe vsakodnevne obnove, temveč tudi potreba, da se zaščitijo pridobitve narodno-osvobodilne borbe, interes srečnejše bodočnosti naših narodov in naših delavnih množic zahteva od nas, da z vsemi silami zagrabimo za najvažnejši člen v dolgi verigi naših nalog, za člen, ki se imenuje: produkcija in trgovina. Zato se mora trdno vsidrati pri naših voditeljih in v naših ljudskih množicah zavest o tem, da ni nobene zapreke, ki bi je mi, graditelji nove Jugoslavije, ne mogli premagati.

Konec.

Imperializma še ni konec

F. A. Vider

Odkar je padla atomska bomba na japonska tla, smo čitali in tudi slišali razna prerokovanja glede vprašanja bodočih vojn in izražena so bila celo mnenja, da postoji možnost, da zna strah pred posledicami nove eksplozivne snovi spametovati one, ki so za vojne odgovorni. Toda tisti, ki pozna kapitalistični sistem in njega vratolomne tekme za dobički na svetovnih trgih, katere eventualno vodijo v oborožene konflikte, ta bo težko verjel, da bi se po bogastvu in moči pohlepni imperialisti toliko poboljšali, da bi mirno izravnavali svoje ekonomske spore. Resnejša bojazen postoji, da bi se baš s tem nevarnim orožjem hotelo ustrahovati one, ki mislijo, da je sistem privatnega lastništva preživel svojo zgodovino in da ga je treba nadomestiti s kaj boljšim.

Pogosto naglašana demokracija od strani ljudi velikih interesov ni drugega kot zavajanje ljudi od resnice, za katerim se skrivajo nakane tistih, ki hočejo ljudstvo za vsako ceno obdržati v sponah ekonomske sužnosti.

Tedaj, ko je angleški general Alexander tako ostro prijel maršala Tita, nekateri niso mogli razumeti pravega vzroka tistemu strogemu nastopu, ker Tito vendar ni bil storil nobenega tako pregrešnega koraka, da bi se ga lahko opravičljivo pritisnilo v kategorijo fašističnih kriminalcev. Sedaj pa prihajajo na svetlo vzroki ozadja, ki so vodili do omenjenega—lahko rečemo, izzivanja.

Ko je bilo javnosti naznanjeno, da je jugoslovanska vlada podržavila rudnike v svoji deželi, ji je bil poslan protest od francoske vlade, katera se je potegnila za svoje kapitaliste, ki so v Jugoslaviji pred vojno izkoriščali tamošnje bakrene rudnike. (Zato zdaj tudi protežira Mačka, da lahko "laja" proti Titu iz varnega zavetja.) Pozneje se je čulo, da se nekaj sličnega pripravlja tudi v Angliji, ker tudi angleški industrialci so imeli svoje interese v jugoslovanskih rudnikih, pod prejšnjo Karadžordževo dinastijo, katero hočejo kajpada obdržati. Mi sicer dvomimo, da bi bila angleška delavska vlada, ki imá sama v načrtu podržavljenje rudnikov doma, toliko naivna, da bi proti sliční akciji v Jugoslaviji protestirala in bomo verjeli le tedaj, če se kaj takega res pripeti. Resnica brez dvoma bo, da početje, oziroma odredbe jugoslovanske vlade, katere so bile do sedaj še vse usmerjene v interesu tamošnjega ljudstva, ne ugajajo oficijelnemu Washingtonu in še manj angleškim imperialistom, ki so in še vedno hočejo diktirati balkanskim narodom politiko v interesu angleškega imperija.

Ker jugoslovansko ljudstvo noče več služiti tujim gospodarjem in hoče, da bo nova Jugoslavija res zemlja ljudstva, ki je tam naseljeno, je prišla zamera, iz katere se je razvila propaganda proti ljudstvu Jugoslavije, da bi ga laže oropali sadov, katere je plačalo s potoki krvi svojih najboljših sinov in hčera. Kapitalizem in imperializem ne pozna drugih prijateljev kot dolarje, za katere je še vedno pripravljen žrtvovati milijone človeških življenj.

Strah pred socialistično človeško družbo v Evropi jih pretresa in pripravljeni so žrtvovati, ne svojih interesov, ampak interese jugoslovanskega ljudstva na korist Italije, ki je bila naša sovražnica v času vojne, da se tako prepreči razširjenje komunizma po Evropi. Ampak bolj ko bodo skušali zajeziti val radikalizma na način, kot ga pripravljajo za Balkan, tem bolj se bo isti razširil, kar bi lahko razumeli, če bi ne bili slepi.

FAŠISTIČNI DOMOBRANSKI TEROR NAD SLOVENCI

(Nadaljevanje)

Dne 19. VII. 1944 so se začele v Kočevju in okolici nočne aretacije. Odpeljanih je bilo okoli 75 ljudi. Med njimi so bili Ludvik Baster, Milan Lesjak in žena, Cvetka Ivančičeva, Marija Paradiževa in hčerka Marinka, Amalija Primožičeva, Iva Zorko, Dare Lukavetzki, Marija Klemenčeva, Grubič, brata Andlovića, Milena Pristanova, Štefka Štrukljeva, Tone Bregant, iz Šalke vasi, Škrjančeve, Vida Končeva in Osterman.

Vse te ljudi so zasliševali in grozno pretepali. Orts komandant, Gerlach Rimhold, gestapovec Rudi Martinc, agent iz slovenske politične policije Marjan Pograjec, Drago Česenj in Drago Bizilj, od slovenske politične straže Franc Jemec in Alojzij Nampelj.

Zvečer so aretirali Goleta iz Rudnika.

Vseh teh aretacij sta bila kriva Alojz Ivančič in Danilo Havelka.

17. VII. so vdrli domobranci iz Št. Vida v Žužemberk in oropali železjarsko delavnico Slavko Gliha in Franceta Zalaščka. Med roparji je bil spoznan Albin Rihelj iz vasi Dobrava-Dobernič.

Pri vdoru v Št. Vid so isti roparji povzročili ključavničarju Antonu Podboju veliko škodo in surovo ravnali s Ferdinandom Lavričem in Jožetom Jarcem iz Žužemberka.

17. VII. so domobranci iz Tržišča, med njimi Jože Kolesa iz vasi Nigolska gora, odpeljali Franca Strgaja in 2 mladinca ter ju držali zaprta v neki kleti.

18. VII. je patrola 20 domobrancev ustrelila v Zapotoku mirnega vaščana Andreja Kiklja. Zadel ga je rafal iz zasede in ko je obležal, mu je oddal nek domobranec še rafal od blizu v glavo. Žrtev je zapustila 5 nepreskrbljenih otrok.

19. VII. je skupina pijanih domobrancev iz Tržišča v vasi Krovnik iz objestnosti metala zažigalne bombe na razne strani. Ena je padla na gospodarsko poslopje Franca Redenška iz Brune vasi. Zgorelo je poslopje z vsemi stroji in orodjem, hlev in kozolec poln žita. Na očitek, zakaj so to storili, so domobranci odgovarjali, da naj bo Redenšek vesel, da mu ni zgorela tudi stanovanjska hiša, drugič bo šla še ta. Redenškov sin je partizanski dezerter in služi pri domobrancih. Vidimo, da domobranci ne pobijajo samo terencev in vidnejših ljudi v OF, ampak vse, ki niso povezani z njihovo zločinsko tolpo.

20. VII. 1944 zarana so domobranci iz Višnje gore in Stične blizu Stične napadli, ko so še spali, sledeče naše pripadnike-neborce in jih pobili: Franca Nartnika, Minko Paternelovo, Minko Benedikovo in Milana Tominca. Napad je organiziral na povelje komandanta v Višnji gori Janez Miglič iz Metnaja. Sodelovali so pa pri tem umoru Anton Brcan iz Poljan, Karel in Franc Miglič iz Metnaja.

20. VII. je znani Ignac Penca ustrelil Štefana Vrbančiča, kmeta v Graderncu.

21. VII. so domobranci v vasi Trebelno zajeli Alojza Trlepa in ga v gozdu blizu Potoka Radulja, pod Vel. Strmco ustrelili, truplo pa zametali z zemljo in vejami. Ko so ga hoteli domači pokopati, so domobranci spet prišli in privedli s seboj kmeta Franca Sebanjca in Franca Dragana iz Bitne vasi in ju prisilili, da sta morala mrliča pokopati. Mrlič je imel razbito glavo in strel v tilniku. Med morilci so sledeči domobranci, sami domačini: Jože Dragan iz Češnjic, Ludvik Gačnik iz Brezja, Alojz Dragan iz Starnberga, Alojz Blažič iz Čilpaha, Alojz Šest iz Roj, Anton Urajner iz Čilpaha, Franc Peterle iz Češnjic in Ivan Papež iz Jablan.

22. VII. je skupina 30 domobrancev iz postojanke Vel. Lašče, med njimi znani Ivan Kožar z Javorja, strahovala prebivalstvo, zlasti 45-letno Alojzijo Usenik in njeno hčer Albino, dokler jih niso prepodili partizani.

Domobranci iz Št. Jerneja, med njimi Ilija, Dako, Jovo in Janko Popović iz Zapotij, Niko, Pero in Janko Gajnkin iz Gor. Sela, Južič in Marko Terače, Janko Smičiklas iz Restovca v okraju Sočice-Žumberak, so v noči od 22. na 23. VII. v Kekičah prijeli tesarja Vinka Zagorca, ga zvezanega odpeljali v Št. Jernej in ga tam 27. VII. ustrelili.

25. VII. so domobranci poiskali na domu vojaka Janeza Rajka, ki je bil doma na dopustu. Med domobranci so bili Janez Deželan iz Vel. Brusnic in Stanko Mrak. Rajka so ubili. Zločinci so bili iz posadke Št. Jernej. Spoznani so bili tudi domobranci Janez Božič iz Gor. Suhadola, Mrak France in Franc Rajer iz Brusnic, Ivan Ban iz Zajčjega vrha ter Jože Vočjak in Franc Blažič iz Brusnic.

Drugi dan je domobranska zaseda ujela Martina Štajnerja iz Vrha. Domobranci so ga postavili ob drevo pri njegovi hiši, ga mučili in končno ustrelili. Med morilci so spoznali Vida Petana iz Vel. Podlubna.

Istega dne so domobranci ujeli očeta 3 nepreskrbljenih otrok Ivana Zupana, ki se je mudil v Gor. Zabukovju. V bližini Starega grada so ga ubili. Morilci so domobranci: Jože Saje iz Čilpaha, Franc Avbar iz Globodola, Jože Dragan iz Češnjic, Franc Železnik iz Spod. Zabukovja, Franc Gačnik iz Brezij, Alojz Dragan iz Statenberga in Ivan Krevs iz Vel. Kala.

26. VII. sta domobranca Ivan Sapeta in Anton Knaus, ko so domobranci iz Kočevja skupno z Nemci udrli v Kočevsko Reko, ubila Tilo Lavričevo. Poveljnik je bil Jože Škrlj, kovač iz Retij pri Loškem potoku, vsi domobranci so bili domačini.

26. VII. se je kopala v potoku Iška 34-letna Antonija Mazi, delavka OF. Zasačila jo je patrola 30 domobrancev. Zbežala je, domobranci so jo ranili v nogo da ni mogla več bežati, nakar se je skrila v grmovje, kjer so jo pa ujeli ter nato ustrelili v prsa in glavo. Storilci so pripadali 19. četi domobrancev na Igu, ki ji poveljuje Borštner. V tej patroli je bil tudi domobranec Anton Martinčič, krojaški pomočnik na Igu.

27. VII. so domobranci iz Vel. Lašč, med katerimi so bili Franc Zupančič, Alojzij Sinkovec in Miklavžev, vsi iz Tisovca, v Kompoljah ujeli nekega partizana, ga odpeljali 100 m od vasi, ga mučili in mu zlomili roko in nogo in ga nato ustrelili s strelom v prsa in glavo.

29. VII. na vse zgodaj je takozvani "udarni bataljon" okoli 350 domobrancev obkolil vas Ajdovec pri Dobrniču. Med domobranci je bilo tudi nekaj Nemcev. Očitno po izdajstvu so obkolili poslopje, v katerem je prenočevalo nekaj nevojaških sodelavcev našega osvobodilnega gibanja. Domobranci so napravili sledeča zverstva:

1. Heli Ivanuševi so prerezali vrat z nožem, ji zadali več vbodljajev v hrbet, v trebuh pa spustili cel rafal.

2. Franc Lužar je imel prsa presekana z nožem in strele rafala v trebuhu.

3. Ludvik Glavan je bil prav tako ustreljen z rafalom v trebuh in z nožem preboden v hrbet z 10 ubodljaji.

4. Milka Kirenk je dobila cel rafal brzostrelke v hrbet in ker še ni bila mrtva, je bila ustreljena še v glavo.

5. Alojz Rusjan (Marjan) in njegov pomočnik Ivan Groselj, sta bila ubita.

Morilce je vodil domobranski poročnik Franc Rataj, zidar iz Novega mesta, ki se je izrazil po umoru takole: "Tu smo vam napravili koline, pospravite jih, da ne bo smrdelo!" Med morilci so bili spoznani tudi Ludvik Rozman iz Goric in Pust Anton iz Gor. Globodola, Rudolf Košir in Jenko Anton iz Dol. Straže.

V začetku julija 1944 je župan Uršič v Kočevju zapodil iz mesta 5-letnega otroka Slavko Plesnerjevo, katere starši so pri partizanih, češ, kjer sta oče in mati, tja naj gre otrok. Za otroka so se zavzeli dobri ljudje na osvobojenem ozemlju.

(Se nadaljuje.)

Ob koncu vojne

Napisal *Harold J. Laski*,

predsednik britanske delavske stranke

Japonska predaja je končala vsesplošni spopad, ki predstavlja najstrahotnejšo tragedijo modernih časov. Svet je materijalno opustošen, duševno iz ravnovesja in moralno zbegan. Vse vrednote, s katerimi smo bili vajeni računati, so uničene in vodstvo človeštva je prešlo v roke poedincev—in to vodstvo razpolaga s silami, ki človeštvu sploh niso bile znane do zdaj. Z atomsko bombo smo stopili v dobo, v kateri bomo morali postati pametni ali pa za vedno priznati, da smo nesposobni zajamčiti ljudstvu ono varnost in srečo, do katere imajo pravice.

Dosegli smo zmago, o kateri ne more biti nobenega dvoma. V rokah imamo sredstva, da do zadnjega jasno pokažemo, kaj ta zmaga pomeni. Vodilna oblast zedinjenih narodov ne more propasti drugače kot radi njihove lastne nespameti, neodločnosti ali razdvojenosti.

Zdaj je torej čas, da pričnemo veliki eksperiment miru. V kratkem bo zima. Z njo bo nastopil čas, ko se bo pokazalo, ali je bilo osvobojenje mnogih narodov le roganje. Moralna in intelektualna zmešnjava na svetu je velika. Vzgoja je zastala ponekod, a drugje groze bolezni. Ljudstva so trudna in izčrpana. Osnovna je zdaj postala potreba, da začnemo ustvarjati in da nehamo misliti le na uničevanje.

S to vojno se je povzpela na svoj višek velikanska socialna revolucija, ki je bila neizogibna radi nepopolnega miru, katerega smo ustvarili po zadnji vojni. Milijoni so se z navdušenjem oklenili novih idej, katerih ne bodo več opustili. Mogoče je, da bo v nekaterih krogih naše družbe ta revolucija izvedena s pristankom naroda. Toda priznati si moramo samim sebi, da bo to le izjema. Preveč je krogov in krajev, kjer je izkoriščanje drugih tako globoko vkoreninjeno, da bo le odločno rezanje pomagalo. Tam bo vzvalovalo nasilje in nikdo ne more vedeti, kje se bodo ti valovi ustavili, niti, ali bo zlomljenim verigam suženjstva sledila nova nesvoboda ali ne . . .

Ena najhujših posledic vojne je ta, da nas navaja dvomiti o močnosti pristanka in privoljenja v spremembe. Vojna spravi ljudi v razpoloženje, v katerem je videti nasilje najbolj pripravno sredstvo za izvedbo zaželjenih novotarij. Jasno je, da velja to za vse slučaje, v katerih je videti prepad med nasprotnimi zahtevami preglobok, da bi ga bilo mogoče premostiti na podlagi svobodnih razprav. Tako je bilo v Franciji leta 1789 in v Rusiji leta 1917. Jasno pa je tudi, da so narodi, ki poskusijo svojo revolucijo, a je ne morejo izvesti, v nevarnosti še hujšega suženjstva kot prej. Tudi ako se revolucija posreči, utegne biti njena zmaga tako ozka, da bo videti svoboda, za katero se je narod boril, novim idealom nevarna, in zategadelj nezaželjena.

Največja nevarnost naše dobe je ravno ta. Vojne razmere so to nevarnost poostrile, ker so navadile narod na nasilje kot sredstvo vladanja. Preokret nastopa z nasiljem proti zunanjemu sovražniku je lahek do nastopa proti notranjemu sovražniku.

Ravnovesje našega sveta je nestalno — kolebamo med pametjo in norostjo. Eksplozija atomske bombe in brezkončne možnosti, katere nam oznanja, nam grozi zatemniti še zadnji drobec treznosti. Pomislimo na to, da nobena vlada ne bi bila nikdar posvetila pametnim ciljem razvoja teh ogromnih vsot, ki so nas privedle do tega orožja. Razvojne možnosti, katere nudi sprostitev atomske energije, so le postranski rezultat, mogli bi reči odpadek vojaške vrednosti atomske bombe.

Ako hočemo, da se uresničijo te progresivne možnosti, ki so še zakopane v razbijanju atoma, je končni prehod iz vojne v mir zares zadeva največje nujnosti.

Svetovna vojna je že trajala predolgo. Ako ne bomo zelo pazili in se čuvali, bomo izgubili vse svoboščine — posebno, ako nameravamo nadaljevati borbo, da jih dosežemo. Vojna zahteva zase toliko žrtev, da utegne, ako bi se nadaljevala, prinesti s seboj dobo, v kateri bodo žrtve postale cilj, pamet pa suženj blaznosti.

Ako pa bomo prišli do tega, utegne biti res, da se bomo nahajali prav na pragu nekega novega in strašnega razdobja teme in barbarstva.—**ONA.**

Vojaška vlada v Italiji preganja komuniste

Milan.—ONA—V Italiji se širijo obtožbe proti zavezniški vojaški vladi, čez da zatira komunistične organizacije in z nedemokratičnimi metodami podpira monarhistične kroge v severni Italiji. Vaš korespondent se je 29. avg. podal v Novaro, želeč dognati, koliko je resnice na nekaterih govoricah in dolžitvah proti zavezniški vojaški vladi, da upotrebljava agente provokaterje v svrho kampanje proti rdečim.

Župan Moscatelli, ki je bil eden partizanskih prvakov in je komunist, je izjavil, da je bila dvojica njegovih prejšnjih pobočnikov aretirana in vržena v zapor—in to brez vsakega zaslišanja ali tudi obtožbe s strani zavezniške vojaške vlade. Videl sem, da je Moscatelli ves zbegan radi tega sovražnega nastopanja, ki ni posledice njegovega poslovanja kot župan, temveč le cena, katero mora plačati zato, ker je komunist.

Zaprosil sem bil interviju z majorjem Murchiejem, pokrajinskim komisarjem vojaške vlade v Novari, a sem dobil odgovor, da moram dobiti najprej dovoljenje polkovnika Thomasa v Turinu. Murchie je pokazal, da je razjarjen radi tega, ker si prizadevam dobiti podrobne informacije. Thomasov pobočnik mi je odbil prošnjo za interviju, češ da moram najprej priti v Turin. Ko sem pozneje ujel Thomasa na telefonu, mi ni dovolil intervijuva, dokler mu nisem zagrozil, da bom objavil sarkastično in zlonamerno vsebino svojega telefonskega razgovora z Murchiejem. Imel sem torej dovoljenje za interviju, toda Murchie, ki je bil obljubil, da me bo počakal, jo je odkuril v Streso, lokalno zabavališče. Zdi se mi, da je nekaj resnice v teh italijanskih obtožbah.

Glasovi iz naselbin

(Nadaljevanje z 2. strani)

sem šel na poulično in se odpeljal v premogarsko naselbino Brownsfield, kjer sem delal poprej.

Tisti dan je bilo prav 1. novembra, praznik vseh svetnikov, in ko sem prišel k mojim znancem, k družini Oražen, kjer sem bil na stanovanju, sem našel doma družino in druge stanovalce. Ko so me zagledali, so mi dejali, da so vedli, da se bom povrnil in so vsak trenotek pričakovali, da bom potrkal na vrata.

Da so me pričakovali, ni bilo nič čudnega, kajti že pred tednom dni so prejeli pismo iz starega kraja, v katerem je bilo sporočeno, da sem ta in ta dan odšel v Ameriko. Pismo je šlo s poštnim parnikom in dospelo pred menoj.

Razumljivo, da so me rojaki spraševali o stari domovini in moral sem jim razlagati, kaj vse sem slišal in doživel v domovini.

Ko sem se malo odpočil, sem šel bivšega bossa vprašat za delo in ga takoj dobil. Ko me je boss Frank Malik zagledal, sva si segla prijateljsko v roke, nakar mi je humoristično dejal: "Aha, prase, končno si se le povrnil—sicer pa sem vedel, da se bo moje prase povrnilo!"

(Konec prihodnjič.)

V Prosveti so dnevne svetovne in delavske vesti. Ali jih čitate vsak dan?

IZZA KONGRESA

Zgodovinski roman

Spisal

dr. Ivan Tavčar

(Nadaljevanje)

Mimogrede bodi povedano, da je takrat že vzhajala zvezda Antona Alojzija. Če se ne motimo, je bil že gubernijalni svetnik v Trstu, a če je prišel včasih na obisk h grofici Stubenbergovi, je vzkoprnela vsa Ljubljana in vse je hotelo videti moža, ki je bil vzoren duhovnik in kavalir obenem. Če bi mož živel v sedanji dobi, bi stavil svojo glavo, da bi niti Čemažarjevega kaninikata ne dosegel, ki je najrevneje plačan! Tako se časi izpreminjajo! A Bogu bodi potoženo, da se izpreminjajo!

Domača gospa, kakor smo bili povedali, je hitela vsa srečna iz sobe, da bi že zunaj pozdravila ljubega in dragega gosta, kakršen je bil tedanji ljubljanski prošt Jurij Gollmayr. Čulo se je v predsobi nekaj sladkih besed in nekaj sladkega smeha.

Ko so se vrata odprla, je vstopil prošt Juri s svojo visoko, a vsled starosti že nekoliko sklonjeno postavo. Po tedanji šegi je nosil dolgo, črno suknjo, modre nogavice in šolne. Bil je častitljiva prikazen, pred oltarjem se je sukal pobožno, a v družbi dam se je vedel ljubeznivo kretati. Za roko je vodil gospodo Češkovo, ko je vstopil. Galantno jo je peljal do njenega sedeža. Potem pa je pozdravil tudi druge gospe, ki so ga obdale kakor čebelice med.

Sedaj se nam je pečati z osebo, ki je bila z milim gospodom proštom obenem vstopila, a med tem, ko je ta družbo pozdravljal, ostala v ozadju. Težko je popisati to osebo, ker si nočemo nakopati očitanja, da smo, ker morda duhóvščine ne ljubimo, pristranski in da zategadelj napravljamo iz resnega moža ostudno karikaturo. Nas pa je resna volja ostati na zgodovinskem polju in občinstvu hočemo predstaviti podobo človeka, kakor je zgodovinsko resnična. A če se vzlic temu končno izvije izpod naših rok nekaka karikatura, ni to naša krivda!

S proštom Gollmayrjem je vstopil človek strahovito suhe in koščene postave. Imel je od solnca ogorel obraz, ki je bil tudi zgolj kost in koža; sredi tega obraza je tičal kljukast nos, pod nosom pa ozka, tesno skupaj stisnjena usta. Nekaj zoprnega je bilo v tem obrazu. To je njen lastnik bržkone sam čutil. Zategadelj ga je skušal omiliti z ljubkim smehljanjem. Mnogokrat je zategnil pogled proti nebu, da se mu je videlo samo belo v očeh.

Ves vtis tega človeka je bil nekako eksotičen. Pod obrazom sta mu bingljala dva bela repka, ker je nosil francoski kolar; pokrival pa se je s širokim klobukom, kakor je navada pri jezuitih. Kazal je vnanjost francoskega abbeja. Tudi pri tej priliki, ko se mi seznanjamo z njim, ni silil v ospredje. Ponižno je obtičal pri vratih, pri katerih je bil vstopil. Odložil je široko svojo reto na bližnji stol, sklenil rumene roke kakor v molitev in čakal s povešenimi očmi, da ga kdo nagovori.

Kdor se je pečal z zgodovino ljubljanskega kongresa, ve takoj, da ta prikazen, ki smo jo ravnokar opisali, ne more biti nihče drugi nego abbe Angelo Inglesie. Kdo je bil ta abbe? Tepec gotovo ni bil, ker je takorekoč za nos vodil ljubljanske kongresnike; za nos je vodil še celo avstrijskega cesarja in ruskega carja, katerima je izvabil veliko vsoto denarja. Nasprotno, mož je bil gotovo zelo spreten, ker je za nos vodil še celo najbistrejšo glavo ljubljanskega kongresa, renegata Friderika Gentza!

Kakor vsak renegat—posebno če je postal dvorni svetnik, je bil Gentz eden največjih prosjakov, kar jih pozna zgodovina. Ves čas, kar je trajal kongres, ga je trla neprestano samo ena skrb, da bi iztisnil posameznim državam kolikor mogoče največje "gratifikacije". Vodil je protokol pri kongresnih konferencah ter sestavljal vse najvažnejše listine in razglase, ki so tiste dni sloveli radi mojstrskega sloga in reakcionarne vsebine.

Dasi je bil bogato plačan avstrijski dvorni svetnik, je moledoval za gratifikacije pri vsaki državi in državici. Če so gratifikacije dohajale prepočasi, je v svojih "dnevnikih" prav srdito vzrastel! Še celo cesarju Francu je pisal v tem oziru obširno beraško pismo, na kar mu je le-ta nakazal 1000 cekinov. Isto vsoto sta mu nakazala car Aleksander in pruski kralj. Tudi Angleška, katero je Gentz radi njenega nastopa na ljubljanskem kongresu toliko črnil po vseh evropskih nazadnjaških časopisih, mu je morala izplačati 300 funtov.

Samo ubožni Neapolitanski, ki mu je bila tudi obljubila 1000 dukatov, ni mogel iztisniti tega denarja. Pa spretni mož si je vedel pomagati. Rothschildi, ki so bili že tedaj ščuka v tolmunu evropskih suverenov, so odposlali na kongres svojega zastopnika. Bil je to vitez Karel Rotschild, načelnik neapoljské filialke Rothschildove. Tega je Gentz prisilil, da mu je moral izplačati predujem na neapolitansko gratifikacijo. Če ga je Karel pozneje pri vladi v Neapolju izterjal, ne vemo. Gentz pa je imel svoj predujem, in to je bila za tega poštenjaka glavna stvar.

Več nego 80,000 kron je iztisnil ta famozni dvorni svetnik iz ljubljanskega kongresa! Za nekaj mesecev lep postranski zaslužek!

A še večji mojster na tem polju je bil pater Angelus Inglesie! Kdo je bil ta pater, ta tako imenovani "svetnik" ljubljanskega kongresa? Da je nastopil pod napačnim imenom, je gotovo. Pravega imena nismo mogli zvedeti. Morda se sploh zvedeti ne da. Kdo je bil, ne vemo, kaj pa je bil, to dandanes dobro vemo.

Kadar nastopi povodenj po ljubljanskem barju, tedaj pokonča na legije bramorjev in drugega podzemeljskega mrčesa. Vse to plava in mrgoli v nebrojnih množicah na površju brodovja. Nad vodovjem pa se prikaže obilo eksotičnih roparskih ptic, posebno dolgočasne, a vedno lačne mahovke, ki počasi mahajo z dolgimi svojimi perotnicami po zraku ter si polnijo nenasitni svoj želodec z mrčesom, plavajočim po vodi.

Taka nenasitna mahovka je bil abbe Angelo Inglesie. Prikazal se je nad vodovjem ljubljanskega kongresa. Prišel je bogve od kod. Ko pa se je bil nasitil, je zopet izginil bogve kam. Najboljši vir o njem je Friderik Gentz, ki je bil pri vsej svoji bistroumnosti sedel na limanice temu duhovniškemu sleparju.

(Dalje prihodnjič)

Črtice in povesti

Spisal **F. S. Finžgar**

(Nadaljevanje)

"Izvolite z menoj v sobo, da bo napreženo!"

"Prosim!"

Ker je bilo temno, je šel naprej. Gospa mu je hitela naproti. Objela ga je vroče, kot bi hotela pritisniti nase srečo vesoljnega sveta, in poljubila ga je kakor z gorkoto prvega poljuba.

Malce se je zdrznila, ko je soprog pokazal name, ki sem stal še v veži blizu odprtih vrat. Srce mi je burno utripalo, da sem bil sam nase nejevoljen. "Domišljija!" sem se ošteval. "Ta romantični dan, pa živ spomin na otroško preteklost, to me razburja. Pametni ljudje se za to ne menijo!"

Z odločnim korakom sem stopil pred gospo in se ji poklonil, ko je logar imenoval moje ime.

Pogleda me v lice s tistim globokim, sodečim pogledom, ki je last skoraj vsake ženske.

"Vi ste?"

Spoznala me je.

"Me poznate?"

"Poglejte!"

Pokazala je na steno, kjer je bilo obešene mnogo drobnjave, spominov. Med njimi moja pahljačka.

Sedli smo k čaju. Izpovedal sem ji odkritosrčno, da sem jo opazoval skozi okno, jo tudi spoznal in videl, da ji je kanila solza na pismo.

Bilo je pismo matere. Poslala ji je raznih darilc in okraskov za božično drevesce. Pridejala je tudi srebrni zvonček, s katerim je nekoč ona vselej zvonila mlajšim sestricam in bratcem, ko se je odkrilo razsvetljeno drevesce. In zvonček ji je prizvončkal iz očesa prvo solzo v zakonu.

Njegov srebrnoskrivnostni glas ji je pričaral v spomin celo vrsto svetih večerov, katere je praznovala med svojimi. In letos bo prvič—odtrgana od njih, prvič sama sredi zasneženih tihih Poljan. Vse žilice tihe ljubezni do doma so naenkrat zakrvavele, njena duša je poletela iz te samote v svetlo dvorano, v šumečo družbo, kjer vonjajo duhteče obleke, kjer se krešejo pogledi, kjer bleste uniforme. — — — Njeni duši se je stožilo po domu, stožilo po svetu, katerega pa v resnici ni poznala prav nič. Nekaj veselic, par sijajnih plesov—to je bilo vse, kar je dovolila mama svoji hčerki. Prav zato ji je plaval pred očmi svet ves ogrnjen z vojnem in krasoto, spremljan s šumom in sladko godbo in vse to ji je še pozlatil velik kontrast neme tišine sredi tihih Poljan. In prvič v njenem življenju se je dvignila v srcu intrigantinja zakonske sreče: "Zakaj je prišel on s tistimi dobrimi očmi, zakaj je prišel s tistimi ponosnimi koraki—zakaj, da je posegel v vrt in odtrgal njo, ki se je razcvela čez noč—zakaj je prišel in jo odvel v samoto."

Ko pa ga je poljubila pri dohodu, je bil to poljub kesanja, ker je dovolila le trenutek takim mislim prostora v duši. Res, vse ji je vzel, a vse ji je tudi dal.

Pokazala je soprogu materino pismo, pokazala zvonček in se mu izpovedala. Njegove dobrodušne oči so jo objele in ji razodele, da ji več kot on ne more dati nihče.—Govorilo je oko sveto razodetje, usta so pa izrekla mirno in šegavo, kot govori mož prirode:

"Zato zvonček konfisciramo!"

"In jaz to takoj izvršim, če dovolite, gospa!"

"Prosim! Revanche—za pahljačko!"

— — — — — — — — — —

Zdaj visi nad mojo mizo zvonček s tihih Poljan.

(Dalje prihodnjič)

Razni mali oglasi

MOŠKI—ČISTILCI
DOBRO NOČNO
STALNO DELO
DOBRO DELOVNO STANJE
Dobra plača—pridite še danes!
Oglasite se
Edgewater Beach Hotel
Employment Office
5357 Sheridan Road

Hotelske služkinje in čistilke
STALNO DELO
DOBRE DELOVNE OKOLIŠČINE
"Full" ali "part time," kakor želite.
$92.00 na mesec. Oglasite se
EDGEWATER BEACH HOTEL
v uposlovalnem uradu
5357 Sheridan Road

PEK
Prve ali druge vrste pomoč v kuhinji
Dnevno delo Dobra plača
IDEAL PASTRY SHOP
4765 N. Milwaukee

PLAIN COOK
General housework (3 Adults)—Own room and radio
Time off
Phone MIDWAY 6219—Mrs. Duffy.
Good home—light laundry.

BEAUTY OPERATOR
All around. Also manicurist. High class clientele. Five day week. Excellent guarantee and commission. Apply in person
DEL. 3729 163 E. Walton Place

YOUNG WOMAN FOR LIGHT HOUSEWORK
Own room—GOOD WAGES
Excellent working conditions
Phone CAPITOL 0880

GENERAL HOUSEWORK
Cooking; own room and bath; no laundry or heavy cleaning; other help; top salary.
Highland Park 3863. Collect.

MAID
GIRL — WHITE
General housework. $25. 3 adults. Own room and bath, radio, personal laundry—no windows. Plain cooking.
Phone—DORCHESTER 5648

MAID
GENERAL HOUSEWORK
Cooking experience; other help; assist with 4 year old child. Own room and bath.
Phone—HYDE PARK 0744

GENERAL HOUSEWORK
WHITE; $25
Plain cooking; small family; good home; no windows; own room and bath.
BUCKINGHAM 5424

GIRL OR WOMAN
LIGHT HOUSEWORK
Plain cooking; Assist care of 2 year old child. No laundry. Own room and bath. Good salary.
SAGINAW 0753

GIRLS
Sewing Machine Operators
Good pay
OTTENHEIMER & CO.
407 S. Green St.

MECHANICS
BODY & FENDER MEN NEEDED
Chrysler experienced preferred, but not necessary. TOP PAY—Vacations—Pleasant working conditions.
C. W. MARQUARDT CO.
48 No. Laramie

"WE NEED MEN AS"
TRUCK BODY Woodworkers and Blacksmiths
STEADY JOBS • GOOD PAY
BARTLETT TRAILERS
3080 ARCHER AVE.

V Prosveti so dnevne svetovne in delavske vesti. Ali jih čitate vsak dan?

Razni mali oglasi

Experienced Operators
(to work on skirts & slacks)
GUARANTEED PAY $1 PER HR.
Can earn more by piece work
Steady work all year round
Modern equipment
ALLEN MFG. CO.
317 W. Adams St. (5th floor)

JANITRESSES
(Night Work)
LOOP OFFICE
5 to 11 P.M. — 6 Nites a week
Apply Room 805
20 W. Jackson Blvd.
Ask for
MISS KESLER

MACHINE OPERATORS AND HAND SEWERS
APPLY
Alfred Decker & Cohn
416 S. FRANKLIN
Ask for Mr. Keck

WOMEN
No Experience Necessary
Light Factory Work
Steady Job Good Pay
SEAMAN BAG CO.
2512 So. Damen Ave.

MACHINE OPERATORS AND LABORERS
wanted for steady work in Steel Yard and Warehouse
TRUSCON STEEL CO.
4401 W. 16 St.

SILK SHADE MAKERS
Izkušeni šivalci. Visoka plača
Čisto in prijazno delo
REMBRANDT LAMP CORP.
259 E. Erie St.—Superior 2467

URGENT HELP NEEDED
War work now. Peace time future. Die Casters—Drill Press Operators—Hand Filing Operations——Truckers. Full or part time. Apply at 2935 W. 47th St. LAF 6515. See Dick Button.

—RAILROAD— Freight Handlers
(Apply in person)
Room 206
PENN. R. R.
323 W. POLK ST.

$50.00 NAGRADE
Ako veste za koga, ki ima dobro karo na prodaj, ali prodate vašo karo za izredno dobro ceno. Kličite SEELEY 0607 po 6 P.M. ali pa JUNIPER 7810.

BUTCHERS & SMOKERS
Experience Not Necessary
Steady Positions
VIENNA SAUSAGE MFG. CO.
1215 So. Halsted
CANAL 0192

SAUSAGE LINKERS
Experience Not Necessary
Steady Positions
VIENNA SAUSAGE MFG. CO.
1215 So. Halsted
CANAL 0192

Girls - 17 and Over
No experience necessary
To deliver packages
Opportunity for advancement
With established dental supply house
L. D. CAULK CO.
25 E. Washington
Room 1010

WE NEED MEN AT ONCE
SHEET METAL WORKERS
STRUCTURAL STEEL WORKERS
DRAFTSMEN
Plenty of overtime WITH BONUS
DRYING SYSTEMS, INC.
1800 Foster Ave.

Razni mali oglasi

KEY PUNCH OPERATORS
TABULAR OPERATORS
HIGHEST WAGES
Steady position year around
237 E. Grand Avenue

WOMAN
for General House Work—and Cook
No Laundry—Own room & bath
$20 week
Phone—FAIRFAX 1170

DRIVERS
Also man to work in Wholesale Fruit and Vegetable House
Experience not necessary
Good pay. Steady work
GREENBERG & TOCKMAN
920 W. Randolph

MAID 25 to 35
For general housework. Light cooking—stay or go. Own room if stay. Good starting wages. For appointment phone—
ROGERS PARK 5648

GIRL
General Housework; cooking; own room; radio
6430 S. Morgan
Phone—Englewood 3022

MEN AND WOMEN WITH CARS earn $45.00 to $60.00 per week. Deliver phone books, choose your own hours. Many men earn $8.00 to $9.00 per day delivering from trucks.
R. H. DONNELLEY
419 E. 25th St. Cal 2168

MEN - MEN
"Work in Your Own Neighborhood"
GENERAL LABORERS
GOOD PAY — STEADY JOBS
(See Mr. Herman)
MANHATTAN PICKLE CO.
1711 SO. NORMAL

GIRLS & WOMEN
"Work in Your Own Neighborhood"
GENERAL
FACTORY WORKERS
STEADY — GOOD PAY
(See Mr. Herman)
MANHATTAN PICKLE CO.
1711 SO. NORMAL

Potrebujemo moške
DELAVCE ZA DELO OD KOSA
STEEL WAREHOUSE
Delo po dnevu ali po noči
SHEAR AND SLITTER OPERATORS
in druge pomočnike
Najvišja plača
Central Steel and Wire Company
2924 WEST 51st STREET
Prijavite se od 9:00 A.M. do 9:00 P.M.
Vprašajte za J. Long ali D. Steward

Razni mali oglasi

NA PRODAJ je tri nadst., 6 st. hiša na 957 W. 18th st. Sprejme vaša cena.
EDWARD F. TOEPPER
Real Estate—Insurance
2607 S. Tripp Av. Tel. Lawndale

BOYS
Over 17 years to work in established dental supply house. Deliver packages and work around the house
APPLY
L. D. CAULK & C
25 E. Washington S

General Laborers
STEADY WORK
GOOD PAY
MR. TIMMERMANN
T. F. Washburn C
2244 NO. ELSTON AVE.

DEKLETA in ŽEN
Lahko, prijazno delo; stalno, d plača. Zavijanja tort in "pies
Moderno osobje
Farm Crest Bakeri
4550 W. Jackson Blvd.

PEKI in POMAGAČI
DOBRE, STALNE POZICIJE
MODERNO OSOBJE
Farm Crest Bakeri
4550 W. Jackson Blvd.

ŽENSKE
ki ste bile uposlene v vo industriji
Ali gledate za delo?
TELEFON KOMPANIJA RABI
HIŠNICE
(JANITRESSES)
Ženske za čiščenje v vse delih mesta
od 5:30 pop. do 12. ure pono
Rabimo tudi
POMAGALKE V JEDILNIC
Oglasite se
v uposlovalnem uradu za ženske
ILLINOIS BELL TELEPHONE COMPANY
v pritličju
309 W. Washington St.
CHICAGO

"We Need Men — Peace Time Work
STEEL WAREHOUSE
(Work either of 2 Night Shifts)
Need—SHEAR & SLITTER OPERATORS & HELPERS
PREMIUM PAY
CENTRAL STEEL & WIRE CO
2924 WEST 51st ST.
Apply 9 a. m. to 9 p. m. Ask for J. Long or D. Stew

HOUSEKEEPER
(Must be an Excellent Cook)
"TO WORK ON FARM NEAR MUNDELEIN, ILL
WONDERFUL ATMOSPHE
Excellent Working Conditio
TOP SALARY
You will be PROUD to work in this BEAUTIFUL HOME
For further details—PHONE—
MISS PARK
MOHAWK 530